

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

మహర్షి వేదవ్యాసప్రణీతం శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ పంచమస్కంధే షోడశోఽధ్యాయః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ పంచమస్కంధే షోడశోఽధ్యాయః ॥

రాజోవాచ

ఉక్తస్త్వయా భూమండలాయామవిశేషో యావదాదిత్య -
స్తపతి యత్ర చాసౌ జ్యోతిషాం గణైశ్చంద్రమా వా
సహ దృశ్యతే ॥ 1 ॥

తత్రాపి ప్రియవ్రతరథచరణపరిఖాతైః సప్తభిః
సప్త సింధవ ఉపక్లప్తౌ యత ఏతస్యాః సప్తద్వీప -
విశేషవికల్పస్త్వయా భగవన్ ఖలు సూచిత
ఏతదేవాఖిలమహం మానతో లక్షణతశ్చ సర్వం
విజిజ్ఞాసామి ॥ 2 ॥

భగవతో గుణమయే స్థూలరూప ఆవేశితం మనో
హ్యగుణేఽపి సూక్ష్మతమ ఆత్మజ్యోతిషి పరే
బ్రహ్మణి భగవతి వాసుదేవాఖ్యే క్షమమావేశితుం
తదు హైతద్గురోర్హస్యనువర్ణయితుమితి ॥ 3 ॥

ఋషిరువాచ

న వై మహారాజ భగవతో మాయాగుణవిభూతేః
కాష్టాం మనసా వచసా వాధిగంతుమలం
విబుధాయుషాపి పురుషస్తస్మాత్ప్రాధాన్యేనైవ

భూగోలకవిశేషం నామరూపమానలక్షణతో

వ్యాఖ్యాస్యామః || 4 ||

యో వాయం ద్వీపః కువలయకమలకోశాభ్యంతర -

కోశో నియుతయోజనవిశాలః సమవర్తులో

యథా పుష్కరపత్రం || 5 ||

యస్మిన్నవ వర్షాణి నవయోజనసహస్రాయామా -

న్యష్టభిర్మర్యాదాగిరిభిః సువిభక్తాని భవంతి || 6 ||

ఏషాం మధ్యే ఇలావృతం నామాభ్యంతరవర్షం యస్య

నాభ్యామవస్థితః సర్వతః సౌవర్ణః కులగిరిరాజో

మేరుద్వీపాయామసమున్నాహః కర్ణికాభూతః కువలయ -

కమలస్య మూర్ధని ద్వాత్రింశత్ సహస్రయోజనవితతో

మూలే షోడశసహస్రం తావతాంతర్భూమ్యాం ప్రవిష్టః || 7 ||

ఉత్తరోత్తరేణేలావృతం నీలః శ్వేతః శృంగవానితి

త్రయో రమ్యకహిరణ్యమయకురూణాం వర్షాణాం మర్యాదాగిరయః

ప్రాగాయతా ఉభయతః క్షారోదావధయో ద్విసహస్రపుథవ

ఏకైకశః పూర్వస్మాత్పూర్వస్మాదుత్తర ఉత్తరో

దశాంశాధికాంశేన దైర్ఘ్య ఏవ హ్రసంతి || 8 ||

ఏవం దక్షిణేనేలావృతం నిషధో హేమకూటో హిమాలయ

ఇతి ప్రాగాయతా యథా నీలాదయోఽయుతయోజనోత్సేధా

హరివర్షకింపురుషభారతానాం యథాసంఖ్యం || 9 ||

తథైవేలావృతమపరేణ పూర్వేణ చ మాల్యవద్గంధమాదనా -

వానీలనిషధాయతౌ ద్విసహస్రం పప్రథతుః కేతుమాల -

భద్రాశ్వయోః సీమానం విదధాతే || 10 ||

మందరో మేరుమందరః సుపార్శ్వః కుముద ఇత్యయుతయోజన -
 విస్తారోన్నాహ మేరోశ్చతుర్దిశమవష్టంభగిరయ
 ఉపక్లప్తాః || 11 ||

చతుర్ద్వేతేషు చూతజంబూకదంబన్యగ్రోధాశ్చత్వారః
 పాదపప్రవరాః పర్వతకేతవ ఇవాధిసహస్ర -
 యోజనోన్నాహస్తావద్ విటపవితతయః
 శతయోజనపరిణాహః || 12 ||

హ్రదాశ్చత్వారః పయోమధ్విక్షురసమృష్టజలా
 యదుపస్పర్శిన ఉపదేవగణా యోగైశ్వర్యాణి
 స్వాభావికాని భరతర్షభ ధారయంతి || 13 ||

దేవోద్యానాని చ భవంతి చత్వారి నందనం చైత్రరథం
 వైభ్రాజకం సర్వతోభద్రమితి || 14 ||

యేష్వమరపరివృధాః సహ సురలలనాలలామయాథపతయ
 ఉపదేవగణైరుపగీయమానమహిమానః కిల విహరంతి || 15 ||

మందరోత్సంగ ఏకాదశశతయోజనోత్తంగదేవచూత -
 శిరసో గిరిశిఖరస్థూలాని ఫలాన్యమృతకల్పాని
 పతంతి || 16 ||

తేషాం విశీర్యమాణానామతిమధురసురభిసుగంధి -
 బహులారుణరసోదేనారుణోదా నామ నదీ మందరగిరి -
 శిఖరాన్నిపతంతీ పూర్వేణేలావృతముపస్థావయతి || 17 ||

యదుపజోషణాద్భవాన్యా అనుచరీణాం పుణ్యజనవధూనా -
 మవయవస్పర్శసుగంధవాతో దశయోజనం సమంతాదను -
 వాసయతి || 18 ||

ఏవం జంబూఫలానామత్యుచ్చనిపాతవిశీర్ణానామనస్థి -
 ప్రాయాణామిభకాయనిభానాం రసేన జంబూ నామ నదీ
 మేరుమందరశిఖరాదయుతయోజనాదవనితలే నిపతంతీ
 దక్షిణేనాత్మానం యావదిలావృతముపస్యందయతి || 19 ||

తావదుభయోరపి రోధసోర్యా మృత్తికా తద్రసేనాను -
 విధ్యమానా వాయ్వర్కసంయోగవిపాకేన సదామరలోకా -
 భరణం జాంబూనదం నామ సువర్ణం భవతి || 20 ||

యదు హ వావ విబుధాదయః సహ యువతిభిర్ముకుటకటక -
 కటిసూత్రాద్యాభరణరూపేణ ఖలు ధారయంతి || 21 ||

యస్తు మహాకదంబః సుపార్శ్వనిరూఢో యాస్తస్య
 కోటరేభ్యో వినిఃసృతాః పంచాయామపరిణాహాః
 పంచ మధుధారాః సుపార్శ్వశిఖరాత్పతంత్యో -
 ఽపరేణాత్మానమిలావృతమనుమోదయంతి || 22 ||

యా హ్యుపయుంజానానాం ముఖనిర్వాసితో వాయుః సమంతా -
 చ్ఛతయోజనమనువాసయతి || 23 ||

ఏవం కుముదనిరూఢో యః శతవల్గో నామ వటస్తస్య
 స్కంధేభ్యో నీచీనాః పయోదధి మధుఘృతగుడాన్నా -
 ద్యంబరశయ్యాసనాభరణాదయః సర్వ ఏవ కామదుఘా నదాః
 కుముదాగ్రాత్పతంతస్తముత్తరేణేలావృతముప -
 యోజయంతి || 24 ||

యానుపజుషాణానాం న కదాచిదపి ప్రజానాం
 వలీపలితక్లమస్వేదదౌర్గంధ్యజరామయ -
 మృత్యుశీతోష్ణవైవర్ణ్యోపసర్గాదయస్తాప -
 విశేషా భవంతి యావజ్జీవం సుఖం నిరతిశయమేవ || 25 ||

కురంగకురరకుసుంభవైకంకత్రికూటశిశిరపతంగ -
 రుచకనిషధశినీవాసకపిలశంఖవైదూర్యజారుధి -
 హంసర్షభనాగకాలంజరనారదాదయో వింశతిగిరయో
 మేరోః కర్ణికాయా ఇవ కేసరభూతా మూలదేశే
 పరిత ఉపక్లప్తాః || 26 ||

జరదేవకూటౌ మేరుం పూర్వేణాష్టాదశయోజనసహస్ర -
 ముదగాయతౌ ద్విసహస్రం పృథుతుంగౌ భవతః |
 ఏవమపరేణ పవనపారియాత్రౌ దక్షిణేన కైలాసకరవీరౌ
 ప్రాగాయతావేవముత్తరతస్త్రిశృంగమకరావష్టభిరేతైః
 పరిస్తృతోఽగ్నిరివ పరితశ్చకాస్తి కాంచనగిరిః || 27 ||

మేరోర్మూర్ధని భగవత ఆత్మయోనేర్మధ్యత ఉపక్లప్తాం
 పురీమయుతయోజనసాహస్రీం సమచతురస్రాం శాతకౌభీం
 వదంతి || 28 ||

తామను పరితో లోకపాలానామష్టానాం యథాదిశం
 యథారూపం తురీయమానేన పురోఽష్టావృషక్లప్తాః || 29 ||

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
 పంచమస్కంధే భువనకోశవర్ణనం నామ షోడశోఽధ్యాయః ||